

ant societatis initium: quando uero deiectos uident: nequaquam eis deuotione aut genere communicare uolunt: sed & transmigratos & alienigenas semetipfos dicunt. Sed & de his quidē oportunius edicemus.

Aec insunt in decimo libro Iosephi historiae Iudaicae antiquitatis.

CAP. i.

Bellum regis Assyriorum Sennacherib contra Hierosolymam: & Ezechiae regis oppressio.

CAP. ii.

Quemadmodum deperit Assyriorum exercitus una nocte: & rex eorum domi reuersus. filiorum insidiis interemptus est.

CAP. iii.

Quomodo Ezechias infirmatus usq; ad mortem quindecim annis adiectis sibi a domino sup uixit cum pace degens postea defunctus reliquit successorem regni manassen.

CAP. iiii.

Quia castrametati contra eum Chaldaei & Babylonii reges: & captum agentes duxerunt in Babyloniam: & multo tempore ibidem retinentes: miserunt rursum eum in regnum & de Iosia rege: quam religiosus & iustus fuerit.

CAP. v.

Quomodo Aegyptiorum regem Nechaon agentem exercitum contra Babylonios: & per Iudaeam iter facientem prohibuit rex Iosias: pugnaq; commissa uulneratus reductus in Hierosolymam defunctus est: cuius filium Ioacam regem Hierosolymitae fecerunt.

CAP. vi.

Quemadmodum congressus est Nechaon contra Babyloniam regem circa Eufratem fluium: & reuertens in Aegyptum: uocatum ad se Ioacham regem Hierosolymorum filium Iosiae uinctum duxit in Aegyptum. fratrem uero eius Helyachim in hierosolymis constituit regem: mutans ei nomen Ioachim.

CAP. vii.

Bellum Nabuchodonosor regis Babyloniorum contra Nechao regem Aegypti: quo deuicto: & omni Syria sibi subiugata: quae ante sub rege Aegypti erat: uenit Hierosolymam: & regem eius Ioachim fecit sibi tributarium.

CAP. viii.

Quomodo tertio anno post discessum regis babylonis: Ioachim denuo Aegyptios est secutus: cui prophetauit Hieremias de perditione sua & ciuitatis futura per regem Babylonis: quae & euertit: nam non post multum tempus Nabuchodonosor castrametatus contra eum: & susceptus intra ciuitatem Ioachim quidem peremit: filium uero eius Ioachim constituit regem: & multos captiuos duxit in babylonem: inter quos erat Ezechiel propheta.

CAP. ix.

Quomodo poenitentia ductus rex babylonis: eo q; Ioachim fecisset regem: misso exercitu: eum in hierosolymis obsedit: qui accepto iureiurando: ut nihil pateretur mali: nec ipse: nec ciuitas matrem & amicos tradidit obsides: sed rex babylonis rupit iusiurandum: nam regem cum matre & amicis: si mul etiam cum omni iuuetute ciuitatis uinctum praecipit ad se adduci: patrum uero eius Sedechiam regem constituit in Hierusalem.

CAP. x.

Quomodo etiam hunc audiens Aegyptiis praebere solatia: & amicitias cum eis habere castrametatus contra Hierosolymam: forti eam obsessione cepit: & incenso templo Sedechiam & populum migravit in Babyloniam: in qua transmigratio fuerunt: Daniel: Ananias: Azarias: Misael: uasa quoque sancta: quae erant in ministerio templi asportata sunt.

CAP. xi.

Quomodo Godoliam praefecit prouinciae rex Babylonis: quo percusso a quodam Ismaele: timetes reliquie Israhel regem Babylonis: intrauerunt Aegyptum quod non cessit eis in prosperum: nam rex Babylonis post tempus intrauit Aegyptum cum manu ualida: & subuertit eam: Iudaeos uero q; illo fugerunt: captiuos duxit ad Babyloniam.

CAP. xii.

Visio somniorum Nabuchodonosor: & interpretatio eorum per Danielem: trium quoq; puerorum in fornacem immisso: sed nulla lesio.

CAP. xiii.

Regum Babylonicorum inuicem successio: & per mortem ablatio regni babylonici sub Balthazare per Cyrum & Darium subuersio.

CAP. xiiii.

Daniel sub dario in lacum leonum immissio. sed nulla lesio honor & claritas daniel & prophetiae eius. Continet hic liber tempus annoꝝ cētū. & octoginta duoz; mensū sex dieꝝ.

Incipit liber decimus antiquitatum.

Vm Ezechias duaz; tribuum rex quartūdecimū annū haberet in regno Assyriorum rex nomine Sennacherib cum maxima manu aduersus eum castrametatus. forti brachio oēs tenuit ciuitates tribuum Iuda & Benjamin. Cunctas Hierosolymam tendere: praeuertit eum missis legatis Ezechias permittens & obedire se ei: & tributa quae iparet exoluere. Sennacherib uero cognoscens quae legati ferebant dignum iudicauit bello desinere: & precantium suscipere dignitatem tunc promisit. Qui accipiens trecenta argenti talenta: & auri. xxx. amicus discessit: dans legatis iurisiurandi fidem: quia ei nihil discedendo noceret. Ezechias autem credens & euacuans thesauros: misit ei pecunias sperans se a periculo belli & regni amissione

liberari. Assyrius autem hæc sumens: ex his quæ promiserat nihil cogitauit: sed ipse profectus ad ægyptios & Aethiops: principem militiae Rapsachem cum multo exercitus robore & duobus aliis ad uastandam Hierosolymam dereliquit: quoque nomina erant Tharatha & Arachiris. Tunc itaque uenientes ante muros castra fixerunt: miseruntque ad Ezechiam petentes: ut cum ipso possent habere colloquium. Ille uero per se quidem propter metum non abiit: tres autem necessarios sibi misit amicos hoc est Helyachim tutorem regni: & Sobaneam & Ioan: qui supra scribas erat. Isti procedentes e diuerso principium militiae Assyriorum steterunt. Quos dum uidisset Rapsaches princeps militiae petiit: ut euntes dicerent Ezechiae. Rex magnus Sennacherib requirit ab eo de quo præsumens atque confidens refugit dominum suum: & obedire non uult: neque suscipere exercitum eius. An certe propter ægyptios sperans exercitum suum illorum solatio subleuari. Si hoc expectat fatuus est: & similis homini incumbenti calamo fracto: qui cum ceciderit super eum: manu uexata sentiet plagam. Sciat autem quia etiam uoluntate dei contra eum castrametatus est: qui concessit ei Israelitarum uastare regnum ut eodem modo subiectum ei disperderet regnum. Dum hæc Rapsaches Hæbraica lingua diceret: habebat enim linguæ huius experimētum: helyachi metuens ne populus audiens metu corrueret: poposcit ut Syro magis loqueretur eloquio. Ille uero intelligens suspicionem eius: & metum maiore uoce amplius clamans respondit hæbraice dicens. Audiant omnes præcepta regis: & quæ uti le est eligant: & se nobis tradant. Palam enim est quia rex & uos populum spe uana decipitis: & repugnare suadetis. Si uero præsumitis & exercitum nostrum uos repellere dicitis date me duo milia equos de exercitu mihi commisso: totidemque ascensores præbentes: uestrum exercitum nobis ostendite: sed non habetis tot homines. Quid igitur tardatis tradere uosmetipsos maioribus: qui uos capturi sunt & inuitos: dum spontanea traditio securior uobis sit: inuita uero ualde periculosa: ut causa calamitatis existat. Hæc audientes & populus & legati: dicente assyriorum principe: Ezechiae renunciauerunt. Ille ergo hæc audiens exutus ueste regali & indutus sacco & habitu miserando lege patria: prostratus in faciem rogabat deum. ut se adiuuaret: nullam aliam habentem spem salutis: mittensque & amicos quosdam & sacerdotes ad Esaiam prophetam: poposcit ut oraret: & factis sacrificiis pro salute communi rogaret deum: quatenus spem hostium frangeret: & populo suo misericordiam condonaret. Propheta hæc faciens monitus a deo confortauit regem: & eius amicos prædicēs: quia sine bello deuicti hostes turpiter ab urbe recederent: & non cum fortitudine illa: quam se habere credebant: deumque peruisum: ut fortiter uasterentur. Sed & ipsum regem Assyriorum Sennacherib non prevaleret aduersus Aegyptios cum ad propria remearet ferro periturum esse prædixit. Ipso siquidem tempore scripserat Ezechiae Assyrius epistolas: in quibus fatuum eum esse dicebat: credentem quod eius seruitium posset euadere: qui multas gentes & maximas subdidisset: & interminabatur funditus se eum disperdere dum caper urbem: nisi portas aperies sponte in hierosolymis exercitum eius excipet. Quæ dum religisset Ezechias: spreuit propter spem quam habebat in deo epistolam uero replicans in templo reposuit. Rursus autem cum deo uota & orationes effunderet pro ciuitate & pro salute cunctorum. Esaias propheta eum asseruit exauditum: & nec in præsentem tempore esse ab Assyriis obsidendum: & in futuro omnes qui ab illo iam capti fuerant esse reuersuros: & tertio anno cum pace opus suum facturos: & propriarum possessionum sine timore diligentiam habituros. Interea paruo tempore transeunte: Assyriorum Rex bello quod Aegyptiis intulerat frustratus ab huiusmodi causa sine effectu remeauit ad propria: Is enim cum multo iam tempore fuisset commoratus in obsessione Pelusii: & dum aggeres contra muros eleuati fuissent: quibus ciuitati nitentur insistere: audiuit Aethiopum regem Tharachem cum multo exercitu ad aegyptiorum uenire solatium: & per desertum iter facere: ut subito in Assyriorum castra irrueret. Turbatus ergo est rex Sennacherib ac sacerdotem qui uulcani castrametati quasi rex iste ad eum regem Aegyptiorum uenisset: qui esset uulcani sacerdos: & obsessionem Pelusii huiusmodi causa dissoluit. **CAP. II.**

DRante itaque rege Hierosolymorum ad deum: & deus exaudiens maximam plagam misit in eum: & multi perempti sunt Herodotus autem errorem ideo facit: quia non Assyriorum dicit regem: sed Arabum: adiciens quia soricum multitudo una nocte arcus & arma reliqua comedit Assyriorum: & propterea cum non habuerit rex arcus: exercitus uel epulso reuocauit. Et hæc quidem Herodotus. Berossus autem qui chaldaicam conscripsit historiam meminit regis Sennacherib: & quia regnauit super Assyrios: & castrametatus est in omnem Syriam & Aegyptum: ita dicens: Reuersus autem Sennacherib a præliis Aegyptiacis ad Hierosolymam: cum inuenisset exercitum quem Rapsachem dimiserat in periculo pestilentiae constitutum: deus enim morbum populo eius immiserat. ita ut prima nocte eorum qui obsidebant deperirent centum octoginta quæ milia uiri cum iudicibus & tribunis propter calamitatem hanc in nimio timore & angustia constitutis: de cuncta iam militia metuens effugit cum sua manu ad proprium regnum in ciuitatem quæ appellatur Ninue. Et dum modicum tempus ibidem commoratus fuisset: dolo a senioribus filiis Adramelech & Seleustro est peremptus in proprio templo quod dicitur Arasci. Et illi quidem proce de patris effugati ad Armeniam discesserunt: successit autem in regno eius Asaracoddas. Terminus observationis Assyriorum contra Hierosolymitas tali occasione puenit. **CAP. III.**

Zechias autem inopinabiliter a terroribus liberatus gratificans hostias cum omni populo celebravit deo: & cognoscens: quia nulla alia causa hostes alios quod peremisset: alios vero timore mortis simul effugasset ab Hierosolymis: nisi diuino solatio omni studio & largitate usus est circa dei cultum. Non post multum uero graui languore detentus a medicis quidem desperatus est: nihilque nec ipse de se: nec eius amici spei ulterius sustinebant. Adiecit autem & alia angustia magna regi: eo quod filios non haberet: & quod moriturus esset desolatam reliquens domum: nec successorem sui generis habiturus. Dumque nimis in hac parte fatigaretur: rogauit deum ut ei paruo tempore uitam concederet: donec filios habere posset: & non prius animam priuaret antequam fieret pater. Cui miseratus deus petitionemque suscipiens: quia non dolebat: eo quod priuatus esset bonis imperiis: sed ut filios haberet: qui in eius principatum succederent. mittens Esaiam iussit ei dicere quia post tertiam diem euaderet casum languoris: post haec annis quoddecim supiueret: & filios generaret. Et dum haec mandata dei propheta dixisset propter nimietatem languoris: & ea quae inopinabiliter promittebantur non credens signum aliquod & indicium petit ut faceret Esaias: quatenus haec dicenti sibi crederet: & a deo eum missum uere cognosceret. Nam ea quae ultra rationem sunt: & spe fortiora uidentur huiusmodi rebus creduntur esse ueracia. Et dum propheta interrogasset eum: quid uellet fieri signum: umbra solis petiit decem gradibus ad ea loca unde uenerat remeare. Et dum propheta rogasset deum ut fieret: audiens rex impletum esse quod uoluit: repente dissolutus a languore conscendit in templum: & adorans deum uota debita celebravit. Eo siquidem tempore contigit Assyriorum regnum a mediis solui: quod tamen in aliis indicibus. Rex itaque babiloniorum Baladas misit legatos ad Ezechiam portantes munera: & ab eo poposcit ut ei essent socius & amicus. Ille uero legatos libenter excipiens: & thesauros eis ostendens: & armorum instructionem & aliam copiam quam in auro & gemmis habebat: simul etiam munera praebens regi Balado deferenda dimisit eos. Tunc Esaias propheta uenit ad regem: & requisitum unde fuissent qui uenerant. Qui dixit de babilonia eos a suo rege uenisse: & ostendisse se eis uniuersa: ut uidentes diuitias & uirtutem regni cognoscerent: & regi suo renuntiarent. Cui propheta respondens. Scito inquit non post multum tempus ad Babiloniam filios tuos: & diuitias transmigrandas: in super & nepotes tuos eunuchos esse faciendos: & amissuros uirile nomen: & regi Babiloniae seruituros. Haec enim praedixit deus. Ezechias contristatus in his quae dicta fuerant ait: non se quidem uelle suam gentem in talibus aerumnis incurere: sed quia impossibile est quae apud deum deliberata sunt posse mutari: rogabat ut usque ad uitam ipsius pax permaneret. Meminit autem Baladi regis babiloniorum Berosus. Cum itaque propheta Esaias indubitanter & mirabiliter de ueritate consideret: & nihil falsi penitus loqueretur: omnia quaecumque prophetauit: scribens dereliquit in libris ut ex effectu postea omnibus appareret. Et non solus iste propheta: sed & alii numero duodecim idem fecerunt: & omne siue bonum siue contrarium quod apud nos fit: secundum illorum dictum prouenire dinoscitur. Sed horum singula denuo declarabimus. Ezechias autem rex dum super uixisset tempus quod praediximus: & omne illud spacium in pace deguisset: mortuus est anno uitae suae quinquagesimo & quarto: in quibus regnauit uiginti & nouem. Cui successit regno filius proprius nomine manasses: de matre quidem nomine Abhisida: qui a paternis uoluntatibus abscissus: & ad diuersa conuersus: omne genus malignitatis ostendit: & nihil in primum dereliquit: sed iniquitates Israelitarum imitatus est: quibus in deum delinquentes affligebatur. praesumpsit etiam templum dei polluere simul: & ciuitatem omnemque pariter regionem. Nam spernendo deum & ad hoc usque peruenit: ut omnes hebraeorum iustos occideret: neque prophetis parceret: quorum quotidie singulos perimebat: & eorum sanguine Hierosolymorum plateas irrigabat. In his iratus deus misit prophetas ad regem & populum per quos interminatus est easdem ei futurae calamitates: in quibus incurrerant fratres eorum Israelitiae: cum ei iniurias intulissent. Illi uero non credidere eorum uerbis: quibus lucrari potuerunt ut nihil mali paterentur. operibus autem cognouerunt fuisse uera quae a prophetis praedicta sunt.

CAP. III.

igitur dum in eis perseverarent. bellum super eos intulit rex Babiloniorum & Caldeorum. Is enim misso exercitu in iudaeam & regionem eorum depopulatus est: & regem Manassen dolo captum & ad se deductum: habuit ad ea quae uoluit tormeta subiectum. Manasses autem tunc intelligens in quibus malis esset: & horum omnium se arbitratus auctorem: supplicabat deo ut ei hostem suum clementem faceret atque misericordem: cuius orationem deus exaudiens: hoc ei concessit: & remissus a rege Babiloniorum ad sua regna reuersus est. Cumque uenisset ad Hierosolymam: priorum quidem delictorum quae circa deum gesserat penitens: studebat etiam memoriam si esset possibile ab animo suo repellere: & ad seruitium eius & omnem cultum diuinam religionis accedere: templumque purgare & ciuitatem: & ad hoc solum erat decetero constitutus: ut gratias deo pro dono salutis exolueret: quatenus in omni uita eius ei propitius permaneret. Haec autem ipse & populum agere docuit: agnoscens in quibus calamitatibus incidisset propter ritum qui sanctae conuersationi erat aduersus: & edificans rursus altare solennes hostias imolabat sicut Moyses diuinam exponendo culturam. Eodem itaque modo & per Hierosolymorum cautela cogitauit: ita ut etiam muros antiquos cum multo studio repararet: & alios ultra eos erigeret: & turres eminentissimas exaltaret: custodias uero quae ante ciuitatem sunt multa munitione firmavit: & sic in omnibus a priori

conuersatiōe mutatus ē: & post hæc habuit beatissimam uitā: ut multi imitatores ei⁹ essent: ex quo cœpit dei colere pietatem. Qui cū uixisset annis. lx. & septem: & regnasset quinquaginta & quinq; defunctus est: & sepultus in hortis suis. Cuius regnum peruenit ad eius filiū Ammō: & nomen eius matris fuit Masselmis de ciuitate Iechabath. Qui dum imitaretur opera patris eius quæ ille i iuuentute sua præsumperat: dolum passus a suis in domo sua peremptus est: cum uixisset annos quattuor & uiginti: & in regno fecisset tres. Populus autē eius pemit interfectores: eūq; cū patre sepelierūt: regnumq; Iosia eius filio tradiderunt cū eēt annoꝝ octo. Cuius mater quidem de ciuitate fuit Vofcheti noīe Ezi. Erat uero ille natura benignus: & ad uirtutem uiriliter pparatus: & in studiis David regis: & intētiōe & regula totius dispositiōis eius itentus. Cūq; ad duodecimū ætatis uenisset annum: pietatē & iusticiā in se mirabilē esse monstrauit. Cunctūq; nāq; populū correxīt & monuit: ut derelicta idoloꝝ secta: quasi non eēt: dii colerēt patriū deū: & opera simul maiorū patrum i quib⁹ deliquerant uelut senior emendabat: quæ uero bene & oportune facta cognouerat: obseruabat: & horum imitator erat. & per suā sapientiā & intellectum naturalem similia celebrabat: consiliis utiq; & bonis & traditionibus tradens sensum. Sequens enī leges uelut ordinem ciuitatis: & pietatē circa deum gerens: oīa pspere gubernabat: & maxime q; a priorū regū iniquitate recedebat. Qui & oēm ciuitatē & puīciā purgauit: & lucos extraneos q; facti fuerāt abstulit: & ornāmēta quæ in eis a prioribus fuerāt ad iniuriā dei oblata depulit: & tali mō populū ab huiusmodi secta retractum ad religionis diuinæ iura conuertit: Qui & legitimas obtulit: & holocaustoꝝ sacrificia altari solenniter rursus exhibuit: & i unaquaq; cā iusticiā nō minus q; aiā suā coluit medicinā: misitq; in totam puīciā iubens ut qui uellent aurū & argentū deferrent ad reparationē templi pro sua uoluntate atq; uirtute. Dum itaq; pecuniæ allatæ fuissent ad sollicitudinē tēpli & ei⁹ expēsas: pposuit Amasiā q; erat & supra ciuitatē scriptorē & Saphan: & scribam monumentoꝝ Ioan: & pontificē Helyachim. Qui dilationē nulla segnitie facientes: sed instructores: & oīa quæ erant necessaria pparabāt: & hoc modo reparatione tēpli celebrata pietas regis ostensa est. Qui dū octauūdecimū iperū haberet annum misit ad Helyachim sacerdotē: iubens ut pecuniæ q; remāserāt cōflaretur: & fierēt exinde crateres: & libatoria & phialæ ad ministerium dei: in super & q̄tūcūq; aurū & argētum esset in thesauris: etiam hoc proferret ad crateras: & ad uasa huiusmodi faciēda. Proferrens autem Helyachim pontifex aurum inuenit librum sacrū Moyses i tēplo positū quē simul eiiciēs dedit scribæ Saphæ. Qui dum relegisset uenit ad regem: & dū omnia quæ iusserat fieri: terminum significasset: relegit ei & librum illum. Tūc ille cum uerba libri eius audisset: scissa ueste sua uocauit pontificē Helyachim: & ipsū scribam: & necessarios simul & aīcos: misitq; eos ad quādam mulierē prophetissam noīe Holdam uxorē Salomi cuiusdam insignis uiri & nobilitate pclarī: iussitq; ut euntes cōsulerēt eā: si propitius fieret deus: cur metueret ne puaricādo Moyses leges & māda maiorū piculum trāsmigratiōis incurrerent: & ad extraneas terras uenientes uitam agerent miserabilem. Audiēs autē pphetissa quæ fuerant a rege mandata: iussit ut remeantes dicerent regi: quia diuinitas quidē decretū quod iā cōtra eos ptulerat precibus infirmari non posset. i. ut populus non piret: aut nō de provincia pelleretur: aut bonis tunc pæsentibus mīme priuarentur: dū transgressi fuissent leges: & tanto tpe pœnitētiā non egissent: prophetis utiq; monentibus ut sobrie uiuerent: & in pietatis supplicia deuitarent: quæ faciēda dicebat ut crederent: quia deus est: & nequaq; mētus in uerbis q; per pphetas suos pænunciāuit: ppter iusticiā tamē regis retinendas istas ærumnas: & post eius obitū definita supplicia populis inferenda. Igitur illi q; missi fuerant muliere pphetante: remeantes nunciauerunt regi. Tūc ille mittens ubiq; iussit populam ad Hierosolymā conuenire: & sacerdotes atq; leuitas: & omnē ætatem simul adesse pcepit. Quibus congregatis: primum quidem eis sacros legit libros: & stans in tribunali in multitudine media: coegit cunctos fidem & iuramenta pæbere: ut apud deum fierent: & Moyses leges per oīa custodirent. Illi uero p̄mptissime & iurauerunt: & pcepta regis implere promiserunt. Mox itaq; sacrificia celebrantes: deū sibi poscebant esse propitiū. Rex autē sacerdoti pcepit ut si qd aliud uas a parentibus eius oblatum idolis aut diis extraneis inueniretur ut templo proferret. Et dum fuissent multa collecta: cōburens ea cineres eoꝝ dispersit in fluuiū: & sacerdotes idoloꝝ qui ex genere non erant Aaron interfecit. Dum hæc ergo fecisset in Hierosolymis: processit in uniuersam puīciam: & lucos qui ab Hieroboam rege ad honorem deoꝝ extraneos facti uidebant exterminauit: & ossa falsoꝝ pphetarū super altare qd prius Hieroboā cōstruxerat cōcremauit. Ea igit quæ ueniens ppheta ad Hieroboam: cū ille sacrificaret: & populus audiret quæ futura eē prædixerat modo terminum perceperunt: quando ex genere David Iosias nomine fecit ea quæ prædicta sūt ante annos trecētos sexaginta & unum. Post rex Iosias pfectus est ad cūctos Isthelitas qui captiuitatē & seruitium Assyriorum effugerūt: eisq; suasit: ut impios actus: & honores deorum extraneorum relinquerent: & patrium maximumq; colerent deum: eiq; dicarent & domos & uicos. Perscrutatus est autem & ciuitatem: ne quod forte idolum habentes intra sua testa celarent: necnō & currus q; edificati fuerant a prioribus regibus: & quæq; alia huiusmodi erant quæ uelut deos adorabant: pariter cuncta amputauit: & hoc modo purgata omni puīcia ad Hierosolymam omnem populū cōuocauit: & ad azymorum festiuitatē quæ pasca dicit: eos adduxit: donauitq; populo in pasca nouellos

edos & agnos triginta milia: boues autē ad holocausta tria milia. Præbuerūt autē & primi Iudæorum propter pascha sacerdotibus agnos quinq; milia & leuitis agnos duo milia: sexcentosq; eorum præfules obtulerunt: boues uero quingentos. Et dum esset hæc abundantia quadrupedum sacrificia faciebant Moyses legibus hostias singulas enarratibus ac ministrantibus: nec fuit alia similis festiuitas apud Hæbreos a Samuelis prophetæ temporibus. Causa uero eius festiuitatis hæc erat: ut omnia secundum legis antiquæ traditionem paternæ solennitatis efficerentur. CAP. V.

Dum hæc autē dum Iosias in pace atq; diuitiis & gloria super omnes excelleret. Nechao rex ægyptiorum castra posuit ad Eufratē fluium ut contra Medos & Babylonios dimicaret: qui assyriorum soluerunt principatum. Habebat enim desiderium ut regnaret in asia. Et dum uenisset ad ciuitatem Medin: quæ erat de regno Iosia: prohibebat eum rex Iosias per suam prouinciam contra medos iter efficere. Tunc mittēs legatos ad eū Nechao: significauit non se contra exercitum ducere: sed ad Eufraten fluium properare: adiiciēs q̄ eum non deberet prouocare ad sua bella: prohibendo ne aliena iret ad prælia quo tendebat. Iosias uero non aquiescebat uerbis Nechao: sed instabat ne iter suum per eius faceret regionem reor urgebat eum: ut quod imminebat accideret. Nam dum aciem exercitus sui componeret: & in curru uetus a cornu transiret a cornu: quidam iaculatus eum ægyptiorū a belli festinatione suspendit. Mox enim uulnere nimis affectus: iussit exercitum reuocari ad Hierosolymamque remeauit. Qua plaga defunctus est: sepultusque magnifice in patriis monumētis. Qui uixit annis triginta & octo: regnauit autem ex eis unum & triginta: omnisque populus eum multis diebus magno luctu gemituque defleuit: sed & Hieremias propheta mortis eius carmen lamentabili modulatiōe composuit: quod hætenus noscitur permanere. Hic uero propheta etiam futuram ciuitatis cladem prædixit: scripto reliquit simul & captiuitatem nunc apud nos habitam: & Babyloniorum una migrationem. Et non solum iste prædixit hæc populo esse uentura: sed & propheta Ezechiel primus de his duos libros cōscribens: plebi reliquit. Erant autem ambo genere sacerdotes: sed Hieremias quidem in hierosolymis est commoratus a tertio decimo anno regis Iosia usque dum ciuitas uastaretur & templum. Quæ uero de hoc propheta prouenerunt loco proprio declarabimus. Mortuo siquidem Iosia sicut prædiximus ei successit in regnum filius Ioacham cum trium & uiginti esset annorum. Et hic quidem regnauit in Hierosolymis: matrem uero habuit Amital de ciuitate Abana: fuitque impius & scelestus. CAP. VI.

Rex igitur ægyptiorū dum fuisset a pugna reuersus euocauit Ioachā ad semetipsum de ciuitate Syria quæ dicitur Emath. Qui dum uenisset eum repēte uinxit: & seniori fratri eius ex eodem patre progenito nomine Eliachim: tradidit regnum mutās ei nomē ioachim. Prouinciæ uero tributum posuit centum argenti talenta: & unum auri. Ioachim ergo has pecunias exoluebat. ioachim autem deduxit in ægyptum: qui etiam mortuus est in ea dum regnasset tres menses: & dies. x. ioachim uero mater uocabatur Zabud de ciuitate Abunia. Hic uir erat natura iniustus & ualde nequissimus: & neq; circa deum sanctus: neq; circa homines mansuetus. CAP. VII.

Dum quartum regni haberet annum: Babylonix principatum quidam nomine Nabuchodonosor accepit eodemq; tempore cum magno apparatu ad Circamin ciuitatē uenit: quæ est iuxta Eufraten: pugnaturus cōtra regem Aegyptiorum Nechao sub hoc enim Syria erat uniuersa. Dumq; cognouisset regis Babylonix uolūtātē: Nechao penitus non expauit: sed cum magno brachio super Nabuchodonosor ad Eufraten uenit. Qui facta congressione deuictus est: & multa milia uariis rebus belli amisit. Transiēs autem Eufraten babylonix rex omnem Syriam usq; ad Pelusium cœpit præter iudeam. Quarto igitur anno Nabuchodonosor: qui erat octauus ioachim regis Hæbreorum contra iudeos cum magno exercitu castrametatus est rex Babylonix tributa exacturus ab ioachim: aut certe dimicaturus. Ille uero metuens eius minas: & pacē hēre desiderans: præbuit ei tributa quæ p̄ceperat annis tribus. CAP. VIII.

Tertio anno audiens Aegyptios denuo contra Babyloniam pugnuros tributa non reddidit: sed spe ægyptiaci belli deceptus est. Nam pugnare contra eum ægyptii minime præsumperunt. Propheta itaque Hieremias quotidie prædicabat: quia frustra ægyptiorum spe tenerēt: & quia immineret ciuitati ut a rege Babylonio uastaretur: & rex ioachim subderetur ab eo. Sed hæc nulla utilitate dicebat: quando qui crederet nullus erat. Nam & populus & princeps audientes hæc negligebāt: & indignātes super his quæ dicebantur quasi augurium aduersus regem propheta ferret: accusabant eum & subiectum iudicio ut ad supplicium quoque traderetur: contra eum dari sententiam postulabant: quod multi quidem aduersus eum fieri decreuerunt: seniores autem recesserunt. Qui ea uoluntate qua iustæ prophetam absoluerant: & ipsa etiam aliis suadebant ne quid mali fieret: Hieremix dicentes: quia non solum iste ciuitati prædiceret futura: sed & Micheas ante eum olim talia prædixisset: & multos scirent huiusmodi uerba dixisse: quorum nullus a regibus aliquid pertulisset: sed quasi prophetæ dei honorati fuerāt. His itaq; uerbis mitigātes turbas: eripuerunt Hieremiam a diffinitio supplicio. Qui omnes

prophetias suas scribens: ieiunante populo: & in ecclesiam congregato in templo mense nono: quanto anno regis Ioaachim: relegit librum quem de futuris rebus ciuitati & populis & templo consecrasset: pisse uidebatur. Audientes itaque principes tulerunt ab eo librum: iusseruntque eum & scribam Baruch de medio tolli: ne quibusdam forent manifestati. Ipsi uero librum portantes regi dederunt. Qui presentibus amicis iussit scribam suum relegere: & audiens quae scripta noscebantur in libro: iratus rex dirupit eum & igne cremauit: & requisitos Hieremiam & Baruch iussit ad se puniendos adduci. Illi siquidem eius tunc iram declinauerunt: non post multum uero tempus uenientem contra se cum magno exercitu regem Babyloniorum foederis iure suscepit propter metum eorum: quae dicta fuerant a propheta credens nihil se fore passurum: neque per obsessionem neque per pugnam. Dumque rex Babyloniae intrasset in ciuitatem: fidem nequaquam seruauit: sed & iuuenes fortissimos & pulchritudine decoros Hierosolymitanorum occidit una cum rege Ioaachim. Quem etiam ante muros in sepulchrum proiici iussit: filium uero eius Ioaachim constituit regem uniuersae prouinciae. Eos autem qui erant in dignitatibus constituti numero tria milia captiuos duxit in Babyloniam inter quos erat propheta Ezechiel cum esset adhuc puer. Hic ergo finis habuit Ioaachim regem: qui uixit quidem annis sex & triginta: regnauit autem duodecim. Successor uero eius regni Ioaachim de matre nomine Onasi regnauit mensibus tribus & diebus. x.

CAP. IX.

Regem ergo Babyloniorum qui Ioaachim concesserat principatum repente timor inuadit. Formidatus est enim ne forte habens mali memoriam pro nece paterna prouincia eius inuaderet. Et mittens exercitum regem Ioaachim in hierosolymis obsidebat. Ille uero cum esset natura benignus & iustus noluit ciuitatem propter se uidere pericula sustinere: sed sumens matrem & cognatos tradidit obsides ducibus qui fuerant a Babyloniam regemque directi accipiens ab eis iusuradum ut nihil mali pateretur: nec ipse nec ciuitas: quorum fides nequaquam mansit inuiolata. Non enim seruauit eam Babyloniae rex: sed praecipit principibus suis: ut omnes qui erant in ciuitate iuuenes captiuos sumerent pariter & artifices: eosque ad se ligatos adducerent: qui omnes fuerunt decem milia & octingenti triginta & duo: simul & Ioaachim cum matre pariter & amicis: quos deductos ad se habuit in custodia. Patrum uero Ioaachim nomine Sedechiam constituit regem: accipiens ab eo iusuradum ut ei prouinciam custodiret & nihil hostiliter ageret: nec faueret aegyptiis. Sedechias autem erat quidem annorum uiginti & duorum quando accepit regnum: & nomen matris eius Amias. Fuit enim contra iusticiam superbus: circa quem impiorum locum maximum habere uidebantur. Quapropter & propheta Hieremias ad eum ueniens crebro testabatur dicens: ut reliquas quidem impietates & iniquitates desereret: & iusticiae prouideret: & neque duces qui essent maligni respiceret: neque falsis prophetis eum seducibus crederet: quasi nequaquam contra ciuitatem Babyloniae rex dimicaret: quia Aegyptii contra eum bella rursus inferrent & uincerent: quasi haec uerba non essent: nec hoc modo uentura forent. Sedechias autem dum audiret prophetam haec dicentem: consentiebat ei per omnia tanquam uera loquenti: & quasi praesentem ei: ut eius crederet uerbis: sed rursus eius amici subuertebant eius mentem & a prophetae dictis ad ea quae uoluerant adducebant. Prophetauit autem Ezechiel in babyloniae futuras populi calamitates: & haec misit in Hierosolymam: sed Sedechias eorum prophetiis non credidit propter huiusmodi causam. Alia siquidem uniuersa consona a prophetis edicta sunt: quomodo & ciuitas uastaretur: & ipse Sedechias duceretur captiuus in Babyloniam: discordabat autem Ezechiel dicens quia Sedechias babyloniam non uideret cum Hieremias dixisset: quia uinctum eum rex Babyloniae duceret: & eo quod non idem uterque dixissent: etiam illa quae concordabant non esse uera dicebat: licet ei omnia secundum eorum euenirent prophetias: quae tamen opportunius declarabimus. Igitur societatem Babyloniorum quam habuit annis octo: dissoluit: & semetipsum ad aegyptios transfudit: sperans cum illis contra Babylonios praeualere.

CAP. X.

Interea dum hoc cognouisset Babyloniae rex castra mouit aduersus eum: & afflictam prouinciam: & munitiones eius una diripiens: ad ipsam Hierosolymorum ciuitatem obsidendam cum magno ueniebat exercitu. Rex ergo Aegyptius audiens quia Sedechias eius amicus esset obsessus: sumpta uirtute maxima bellatorum uenit ad iudaeam quasi eius soluturus obsessionem. Babylonius autem recessit ab Hierosolymis: & occurrit aegyptiis: eisque congressus praelio superauit: & eos in fugam uersos de Syria coegit exire. Dumque discessisset Babyloniorum rex ab hierosolymis: de ceperunt falsi prophetae Sedechiam dicentes: quia neque babylonius rex denuo pugnaret: & contribuli eorum quos de prouincia ad Babyloniam demigrauerat cum dei uasis omnibus quae rex tulerat ad hoc templum reuerterentur. Sed Hieremias his contraria atque uera transiens in medium prophetauit: dicens: quia male quidem facerent illi qui regalia suaderent quando praesentibus aegyptios nihil iuari possent: quos utique deuincens Babyloniae rex in hierosolymam remearet: eamque fortiter obsideret: & populum fame corrumpere ac reliquos captiuos abduceret: substantiasque diriperet: simul & templi diuitias exhauriret: & illud insuper concremaret: ciuitatemque subuerteret: & essent seruituri Babyloniae regi: eiusque nepotibus annis. lxx. A quorum seruitio nos inquit tunc remouebunt Persae & Medi Babyloniorum destruentes

Imperium & ad hanc remeantes urbem: aedificabimus, templum rursus: & Hierosolymam denuo reparabimus. Hæc dicente Hieremia plurimi quidem crediderunt: principes autem & impii excessisse eum a sua mente dicebant: eumque sub hoc fomite deridebant. Igitur cum ei placuisset ad patriam properare: quæ dicitur Anathoth: uiginti stadiis procul ab Hierosolymis constituta inueniens eum in itinere quidam principum compræhensum detinuit: calumniam faciens ei quasi ad Babylonios iret. Illi mentiri quidem illum & calumniari sibi: crimenque inferre: se uero ad patriam properare dicebat. Qui ad hæc uerba non flexus uictum deduxit ad iudices magistratum: a quibus omnia uerba & tormenta peruersus: ad necis supplicia referuabatur: qui quoddam per tempus hæc quæ prædiximus iniuste sustinuit. Anno nono Sedechiæ regis: decima die mensis decimis: Babylonix rex ad Hierosolymam castrametatus est: & sedens circa eam decem & octo menses: cum studio magnæ uirtutis obsedit: obsessosque hierosolymitas duo mala alia & maxima deprimebant morbi languor & fames eis uehementer insistens. Hieremias uero propheta cum esset in custodia non cessabat: sed clamabat: prædicebatque aperte monendo populum ut regem Babyloniorum portas aperientes exciperent: hoc enim facto eos cum omni domo posse saluari: alioquin radicitus afferebat euelli: prædicebatque pariter quomodo si qui manserint in ciuitate omnino perirent: aut fame consumpti aut gladii hostium. Si uero ad hostes confugerent: & inimicos & mortem quodammodo declinarent. Principes hæc audientes inter ipsa mala consistentes non patiebantur eius uerba animo suo percipere: sed cum ira uenientes indicauere regi: & accusantes eum quasi uas sanum occidendum esse prophetam poscebant qui eorum animos frangeret: & malis promissionibus audaciam populi ualde molliret: quando dum parati essent omnes pro eo & patriæ salute pugnare ille moneret ut ad hostes fugerent uniuersi: quia ciuitas capienda foret: & omnes in ea pariter perituri. Rex uero ipse quidem pro bonitate & iusticia iratus non est. Sed ne principibus tali tempore uideretur esse contrarius: permisit eis ut facerent propheta quod uellent. Qui hoc sibi agere concessos: mox ingredienti in carcerem: & sumentes eum in quendam lacum plenum cæno deposuerunt: ut morte propria suffocatus extingueretur. Ille ergo usque ad guttur in luto depositus in his uigebat angustiis. Quidam uero seruorum regis honoribus decoratus genere æthiops erum. nas propheta regi nunciauit: dicens non recte amicos & principes eius fecisse ut prophetam in cæno submergerent: quod opus omni morte & uinculis esset amarius. Hæc cum audisset rex penitentia ductus: quia prophetam principibus tradidisset iussit æthiopi: ut sumptis triginta regis ministris & sumibus: & quicquid expediret ad salutis eius utilitatem: cum festinatione Hieremiam abstraheret. Æthiops autem sumens quod præceperat rex: prophetam de lacu reduxit: & sine custodia esse permisit. Euocante uero eum rege latenter: & requirete siquid ei diuinum in rebus præsentibus posset edicere: ille habere quidem se quod diceret afferebat sed non sibi fore credendum: nec dum moneret audiendum: quando iam quasi malum aliquid agentem amici perdere decreuissent. Vbi sicut inquit nunc qui Babylonium nequaquam dimicaturum esse dicebant: audietesque fallebant. Sed & si nunc ueritatem dixerò: morte me condemnabis. Cumque ei rex iusurandum præbuisset: quia nec ipse eum perimeret: nec principibus supplicii iure contraderet: data fide securus: suadebat ei: ut babylonis traderet ciuitatem. Hæc enim dicebat ei deum per se prophetare si liberari uellet: & præsentia pericula declinare: & neque ciuitatem usque ad fundamenta dei: nec templum ab hostibus concremari: quod si non fieret: ipse malorum auctor & sibi & ciuitati huius calamitatis existeret. Hæc audiens rex: uelle se quidem quæ monebat facere dixit: & expedire sibi: sed metuere contribules: qui ad regem Babylonix perrexissent: ne accusantibus eum periculo subiacerent. Quem propheta confortabat: & frustra supplicium suspicari dicebat: nihil mali passurum: si Babyloniis traderet ciuitatem: nec ipsum: nec filios: nec uxores eius: insuper & quia templum maneret illesum. Et Hieremiam quidem cum hæc dixisset dimisit rex præcipiens: ut nulli ciuium quæ locuti fuerant proderet: sed neque principibus aperiret: qui si cognoscentes eum a rege uocatum requirerent: ut quid cum eo locutus fuisset: eis quoque narraret diceret quia poposcisset: ne in uicula aut in carcerem denuo traderetur. Qui scilicet eis hoc dicebat: dum uenientes ad prophetam requirerent quid locutus fuisset ad regem. Hæc quidem ita sunt gesta. Babyloniis autem obsessionem grauius inferebat: faciens turres cum magnis aedificiis: & aggeres ingentes exaltans ex quibus resistebat de muris pugnare nitentibus multasque machinationes erexit æquans muris per circuitum ciuitatis. Illi siquidem qui intra urbem erant fortiter & promptissime resistebant: neque fame: neque languore fatigati: & licet intus his passionibus auergerentur animo: tamē sortes uidebantur: ad prælium. in nullo adinuentiones inimicorum & machinamenta expauescentes: sed contrarias machinationes in omnibus quæ faciebant illis opponere cogitantes: ita ut magnum certamen esset Babyloniis simul & Hierosolymitis uelocitatis atque prudentiæ: his quidem nihil arbitrantibus amplius commodi quam captionem illius ciuitatis: his autem salutem suam non in alia causa ponentibus: nisi ut magno studio laborarent: & non desperarent excogitare quibus modis hostium machinamenta destruerent. Et hæc passus est mensibus octo & decem donec fame uastarentur & iaculis quæ turribus iaculabantur aduersus eos hostes. Capta est ergo ciuitas undecimo anno Sedechiæ regis quarto mense: die nono: cæ-

peruntque eam principes Babyloniorum quibus obsessio a rege Nabuchodonosor uidebatur esse commissa. Ipse autem in Reblatha ciuitate commorabatur. Nomina principum qui hierosolymam subdiderunt hæc sunt: Hergella: Sarrare: Matuse: Megarus: Nabuzardan: Saris. Capta itaque ciuitate circa mediam noctem: & principibus hostium ingressis in templum: agnoscens hæc Sedechias rex sumptis uxoribus: & filiis: & principibus: & amicis: de ciuitate fugit per desertum ualde tutissimum. Quod dum a quibusdam traditis principibus babyloniorum indicatum fuisset diluculo eum persequi sunt egressi. Quem dum circa Hiericum apprehendissent: eum circumdederunt. Amici uero & principes Sedechiæ fugiebant dum hostes proximos esse conspiceret: dispersique sunt relinquentes eum: alter ad alium locum fugiens & unusquisque se liberare contendens. Quem comprehensum cum paucis: hostes cum uxoribus atque filiis duxerunt ad regem. Venientem quoque ad se regem: Nabuchodonosor impium & infelicem uocare coepit: & iurandi immemorem quod præbuerat ut ei prouinciam custodiret. Super hæc autem cum obiurgauit eum ingratum: quia dum ab eo percepisset imperium quod ab eius fratre tulerat & illi tribuerat: contra munificum largitorem egisse uidebatur hostiliter. Dixitque post hæc. Magnus deus: qui habens tuam nequitiam odio: nostro te subiugauit imperio. His igitur uerbis usus aduersus Sedechiam: filios eius iussit pariter & amicos continuo pimi: ipso scilicet Sedechia & aliis captiuis inspicientibus deinde oculos eruens Sedechiæ eumque uinciens: perduxit in Babyloniam. Hæc uero prouenerunt ei quæ Hieremias & Ezechiel prophetauerant: quia comprehensus duceretur ad Babylonicum regem: & loqueretur ei ex ore suo & uideret suis oculis eius oculos sicut Hieremias dixit: cecatus autem & ductus ad Babyloniam: eam non uidit: sicut Ezechiel prædixit. Hæc igitur quæ sufficienter possunt dei manifestare naturam nescientibus explanauimus: quomodo diuersa est atque multimoda & uniuersa ordine suo conspiciens & quæ congruant agi prædicens ignorantiamque hominum & in fidelitatem redarguens per quæ curari nequuerunt ab his quæ erant passuri. Nam cum ea quæ prædicabantur custodire nollent: calamitatibus noscuntur esse contraditi: ita ut esset impossibile uti ab ea declinarent. Igitur qui de genere Dauid regnauerunt: huiusmodi conuersationem habere noscuntur. Fuerunt autem uiginti & unus usque ad ultimum regem: regnaueruntque omnes annis nongentis: & quatuordecim mēibus sex diebusque decem. Ex quibus principatum tenuit primus eorum Saul annis uiginti: non tamen ex ea tribu consistens. Porro Babyloniis misit principem militiæ suæ Nabuzardam in Hierosolymam: ut expoliaret templum præcipiens: ut & illud incenderet: & regalia pariter: & ciuitatem ad pauimentum usque deponeret: & populum in Babyloniam migraret. Qui dum uenisset ad Hierosolymam undecimo anno Sedechiæ regis: & templum subuertit: & uasa dei aurea argenteaque tulit necnon & maximum cantharum: quem imposuit Salomon: in super & columnas æreas: & capita earum: aureasque mensas: & candelabras: & hæc auferens: templum quoque succendit: mense quinto: initio mēsis: anno undecimo Sedechiæ: octauo decimo autem Nabuchodonosor. Succendit autem & regalia: ciuitatemque destruxit: & templum ita concrematum est. post trecentos & septuaginta annos: & menses sex: diesque decem: ex quo illud constat ædificatum: ab egressu autem populi: tunc erant anni mille sexaginta duo: menses sex: diesque decem a diluio uero usque ad uastationem templi: omne tempus fuit annorum mille: nongentorum quinquaginta septem: mensium sex: dierum decem: ex quo uero factus est Adam usque ad ea quæ prouenerunt templo: anni sunt tria milia quingenti tredecim: menses sex: dies decem. Tantus ergo numerus annorum erat. Quæcunque gesta sunt: singula ut prouenire manifestauimus. Princeps itaque regis Babylonis postquam Hierosolymam & templum subuertit: sumens captiuos: migravit eos & pontificem: & Zardam & sacerdotem Iosedech secundarium eius & custodes templi: & tres eunuchos qui erant super armatos: & amicos Sedechiæ septem: & scribam eius: & alios principes sexaginta: quos omnes cum uasis quæ deprædatus est deduxit ad regem in Reblata prouinciæ syriæ ciuitatem. Rex autem pontificis quidem & principum ibi capita iussit abscidi: ipse uero omnes captiuos & Sedechiam deduxit in Babyloniam: uinctum quoque circumiegit & Iosedech pontificem filium Sacræ pontificis: quem occidit babylonius in Reblata syriæ ciuitate: sicut dudum iam designatum est. Igitur quia genus regum explanauimus: & qui fuerant: & eorum tempora cuncta narrauimus: necessarium iudicauimus: etiam nomina referare pontificum: qui pontificatum regum temporibus habuerunt. Primus siquidem Sadoch pontifex templi fuit: quod Salomon ædificauit: post eum filius Achimaas in eius honore successit: post Achimaam Zartias: post hunc autem Ioram & post eum Anxi Ioram: deinde Fideas: post Fideam Sudeas: post hunc Bilus: Bilus uero successit Ioatham: cui rursus Vrius Vriæ uero Nerias: post Neriam Odeas fuit: post hunc Sallom: deinde Belchias post hunc Zaroch: & post hunc fuit Iosedech: qui captiuus in Babyloniam ductus est. Isti itaque omnes in pontificatum filius patri per ordinem successerunt. Veniens autem in Babyloniam rex: Sedechiam habuit donec aduixit in carcere. Quem dum regaliter sepelisset: uasa quæ in Hierosolymorum templo fuerat deprædatus: diis dicauit suis: & populum in Babyloniorum regione constituit: pontificem uero soluit a uinculis. CAP. XI.

Princes itaq; militiae Nabuzardan dum captiuasset populum Habreorum: pauperes & eos qui tradiderunt dereliquit: constituens eis principem nomine Godoliam filium Aicham de nobilibus natum: mansuetum & iustum: iussitque ut opus in terra prouinciae facientes: regi definita tributa persoluerent. Hieremiam uero prophetam soluit de carcere: eique suasisit: ut ad Babyloniam cum eo ueriret: fuerat enim ei hoc a rege iussum ut illi per omnia placida ministraret: qui si nollet hoc facere: ut indicaret ubi manere uellet: quatenus hoc regi significaret. Propheta ergo nec sequi uoluit: nec alibi comorari: sed libere se abire dixit in deserta patriae: & cum miserimis habitare reliquit. Cognoscens autem eius uoluntatem militiae princeps: Godoliam quem constituerat in hierosolymorum urbe praecipit: ut eius prouidentiam in omnibus haberet: eique ministraret quibus egeret: & donans prophetam multis preciosisque muneribus dimisit ad propria: Et Hieremias quidem mansit apud Godoliam in ciuitate prouinciae quae dicitur Masphat: rogabatque Nabuzardan: ut cum eo dimitteret discipulum Baruch filium Neriae: ex magna ualde familia: & qui lingua patria praecipua fuerat eruditus. Haec dum fecisset Nabuzardan in Babyloniam profectus est. At illi qui obsessa Hierosolymorum urbe diffugerat dispersi per certa loca: dum recessisse Babylonios cognouissent: & quasdam reliquias in Hierosolymorum terra reliquisset: & qui eam incolerent superesse: undique collecti uenerunt ad Godoliam in Masphat. Erant autem principes eorum Ioab filius Careae: & Zareas: & Iezomas simul & alii. Porro de genere regio erat quaedam Ismahel uir malignus & callidus qui dum obsideretur Hierosolyma: ad regem euasit Ammonitarum nomine Bachalim: & ibi illo tempore moratus est. Igitur qui ad Hierosolymam cucurrerant: fecit eos Godolias ibi manere: nequaquam Babylonios metuentes colentesque terram: nihil mali passuros esse dicebat & haec iuramento firmauit: adiiciens quia solatium cunctis praerberet: & si quis ab aliquo grauaretur illius mereretur auxilium: suasisit ut singuli in qua uellent ciuitate morarentur: & ut mitteret cum eis qui eorum habitacula repararent: & ipse quoque faceret dum tempus esset ut triticum: & uinum: & oleum recondere: quatenus hyemis tempore pabulo non egerent. Haec cum dixisset: dimisit eos ad prouinciae loca quae unusquisque uoluerat. Fama uero discurrente ad gentem Iudaeae: quia uenientes ad se de fuga Godolias clementissime susciperet: & ad terram colendam omnes habitare permetteret: ut regi Babylonis tributa persoluerent: concurrerunt omnes ad Godoliam: & in prouincia habitauerunt: considerantesque prouinciam in pace regi: & Godoliam benignitatem atque clementiam: Ioannes & principes qui cum eo erant ualde dilexerunt eum: dicebantque mittendum ad regem Ammonitarum Bachalim: ut Ismahel latenter occideret: quatenus ipse securus esset in Israhel: quia ille erat de regio genere: qui solus poterat debellare. Cuius dolum dicebant posse declinare: si potius Ismahelem ipse perimeret ut metum decetero non haberet: adiicientes insuper se timere: ne Godoliam magis ab illo perempto: funditus Israhelitarum reliquiae deperiret. Ille uero acquiescere noluit: dicens: non esse rectum contra uirum qui adhuc nihil malignitatis gesserat: insidias exercere: non enim uerisimile esset: quia in tali desolatione huiusmodi malitiam exerceat: & quem in tanta necessitate fouerat: & ab inimicis aliis eripuerat: ipse perimeret: sed & si e diuerso faceret ille dolum: melius esse ut ipse perimeretur ab illo: quam homo qui ad illum confugerat: suamque salutem ei tradiderat: & commendauerat uitam: dolo perimeretur istorum. Et Ioannes quidem: & principes qui cum eo erant cum non potuissent persuadere Godoliam: protinus recesserunt. Tempore itaque dierum. xxx. transacto: uenit ad Godoliam in ciuitatem Masphat Ismahel cum uiris decem: quos Godolias splendidis epulis muneribusque suscepit. Tunc Godolias inter conuiuia Ismahel saepius ut assolet inuitato: deebriatus est. Quem Ismahel uidens ita uino repletum: & uelut insensatum: & in soporem ebrietatis conuersum: surgens cum decem suis amicis eum occidit & qui cum eo in conuiuio recundebat. Et post horum peremptionem egressus per noctem: cunctos pariter in ciuitate Iudaeos & milites trucidauit: qui a babylonis fuerant derelicti. Altera uero die cum muneribus ueniebant ad Godoliam de prouincia octoginta uiri: nihil scientes: quod de eo fuerat gestum. Quos cum uenisset Ismahel: eos quasi ad Godoliam accessuros: interius euocauit. Quibus ingressis aula clausa cunctos occidit: eorumque corpora in lacum profundissimum ne uiderentur abiecit. Ex his itaque octoginta uiris aliqui reperti erepti sunt: qui se rogauerunt non prius occidi: antequam occultas in agris diuitias & pallia simul & uestes reconditas: & frumenta monstrarent. Haec audiens Ismahel: pepercit eis. Populum uero qui erat in Masphat cum uxoribus & filiis captiuum duxit: inter quos & filias Sedechiae regis quas Nabuzardan babyloniorum princeps Godoliam reliquerat conseruandas tulit. Et dum haec egisset: uenit ad regem Ammonitarum. Audiens autem Ioannes & principes qui cum eo erant quae in Masphat fuerant gesta ab Ismahel: mortemque Godoliam nimis exasperati sunt: assumentesque singuli arma sua: egressi sunt: ut Ismahel uiriliter expugnarent. Quem dum apprehendissent: circa fontem Chebron: illi qui ab Ismahel captiui ducebantur: uidentes Ioannem & principes: & ad solatium sibi uenisse iudicantes: releuati sunt: & relinquentes eum qui illos ceperat: ad Ioannem se contulerunt. Ismahel itaque cum uiris octo ad regem fugit Ammonitarum: Ioannes ergo sumens: quos de manibus eripuerat Ismahel: & eunuchos: & mulieres: & infantes: uenit ad quendam locum quem Caulas appellant: & illo die ibi mansit. Deliberauerat autem ut inde

surgentes: abirent in Aegyptum: metuentes ne eos Babylonii perimerent propter Godoliam mortem: qui ab eis dux fuerat institutus. Et dum in tali consilio permanerent: petierunt Hieremiam prophetam Ioannes & principes qui cum eo erant ut deum consuleret: quatenus eis in angustiis constitutis quid deberent facere demonstraret: facturos se iurantes: quicquid eis Hieremias diceret. Cunque propheta oraturum se pro eis apud deum compromississet: post dies decem apparuit ei deus dicens: ut indicaret Ioanni & principibus suis: & uniuersis: quomodo consistētibus eis in illa prouincia ferret prouidentia diuina & solatium & a Babylonii quos metuebant seruaret illesos: proficiscentes autem in Aegyptum perituros: & ab aegyptiis illa passuros quæ olim fratres eorum constat esse passos. Hæc cum dixisset Ioanni & populo deum propheta prædicere: non ei credebant: quia deus eos prouinciam habitare præceperat: sed ut præstaret Baruch suo discipulo: mentiretur quidem de diuino mandato: suaferit autem eis ibi manere: ut a Babylonii interirent. Populus ergo & Ioannes non obediens consilio dei quo eos monuerat per prophetam discesserunt ad aegyptum: ducentes: & Hieremiam pariter & Baruch. Dunque illic essent indicauit prophetæ diuinitas uenturum regē Babyloniorum ad Aegyptum: iussitque prædicere populo: Aegypti uenturam captiuitatem: & quia alios quidem eorum occideret: alios captiuos sumens in Babyloniam perduceret. Et hæc ita completa sunt. Quinto siquidem anno captiuitatis Hierosolymorum qui est tertius & uicesimus regni Nabuchodonosor castrametatus est idem Nabuchodonosor in inferiorem Syriam: eamque detinens: expugnauit & Ammonitas & Moabitas. Cunque subdidisset has gentes: perrexit ad Aegyptum eamque subuertit: & regem qui tunc erat ibi occidit: aliumque ei in ea constituens: denuo Iudeos captiuos duxit in Babyloniam: & Hæbreorum quidem genus huiusmodi terminum Eufraten transisse percipimus. Igitur per Assyrios corruit populus decem tribuum de Samaria cum regnaret apud eos Osias: deinde duarum tribuum multitudo Nabuchodonosor rege Babyloniorum: & chaldæorum captis Hierosolymitis est uastata. Salmanasar transmigrans Israhelitas: in eorum regione instituit Cuthæorum gentem qui prius in interiori parte Persidæ & medie morabantur: tunc ramen Samaritæ uocati sunt: uocabulum prouinciæ sumentes: in qua habitare uidebantur. Babyloniorum uero rex cum duas tribus captiuas duxisset: neque gentem aliam in eorum habitare fecit prouincia: & propterea desolata omnis Iudæa & hierosolyma & templum annis septuaginta permansit. Omne itaque tempus a captiuitate Israhelitarum: usque ad duarum tribuum transmigrationem: fuit annorum centum triginta mensium sex: dierumque decem.

Visio somniorum Nabuchodonosor: & interpretatio eorum per Danielem: trium quoque puero-
rum in fornacem immissio: sed nulla lesio. CAP. XII.

Porro rex Babyloniorum Nabuchodonosor sumens omnes Iudæorum nobiliores: & cognatos regis eorum Sedechiæ: qui & pubertate corporum & aspectus pulchritudine resplēdebant: pædagogis eos pro diligentia exhibenda contradidit: eosque castrauit quod etiam eis quoque quos cœperat ex aliis gentibus quas uastauerat cum eēt in ætate huius pulchritudine constituti fecisse dinoscitur: iussitque eis ministrari de mensa sua cibos: & erudiri prouincialibus litteris pariter & Chaldæis. Erant autem isti sapiētia quidem idonei habentes exercitium iocundum. Inter quos erant aliqui de genere Sedechiæ quattuor optimi & natura benigni: quorum alius quidem Daniel: alius autem Ananias: alius Misahel: quartus uero uocabatur Azarias. Horum Babyloniorum rex nomina cōmutauit: & aliis iussit appellari uocabulis: & Danielem quidem uocabat Balthazar: Ananiam Sydrach. Misahel Misach: Azariam uero Abdengo. Hos autem rex cum essent nimis ingeniosi: & circa litterarum doctrinas assidui: habebat in honore & dilectione præcipua. Placuit uero Daniel cum cognatis suis: ut se a cibis regiæ mensæ suspenderent: & ab oībus animatis generaliter abstinerent. Et accedentes ad Aschan eunuchum: cui eorum diligentia fuerat a rege cōmissa: rogauerunt eum: ut ea quæ rex iusserat eis expendi ipse perciperet: & eis legumina e comedēda præberet: uel quod aliud inanimatum uellet: ad istos cibos se eē dicentes deditos: & alios sibi ualde cōtrarios: Ille uero paratum quidē se eē dicebat eorum uoluntatibus obedire sed metuere regē: ne per corporis maciē uultusque mutationē proderetur regi: eo quod ab epulis abstinere: dicēs eē consequēs: ut pro qualitate ciborum eorum quoque color & corpora mutarētur: ut dum alii pueri bene refecti a rege uiderētur isti enim periculi & supplicii auctores existerent. Dum igitur Aschanis formidīnē hanc hēret: p̄suaserunt ei: ut pro experimēto decē diebus hæc ministraret illis: & dum habitus eorum corporis irinime uerteretur ad peius: in his sine dābio p̄manerēt: tanquā ex hoc ledi non possent: si uero eos subtiliores inspicerēt: & deteriores ab aliis: ad priora cōuiuia reuocaret. Quos dum non solum cibus ille non noceret: sed etiam magis quā aliorum pinguiora atque decentiora eorum corpora reperiret: ita ut illi quibus regalia cōuiuia præparabant inferiores eēt. Daniel autem & qui cum eo erant crederētur in magna copia epularum cōuiuari: ex illo tempore audacter Aschanis ea: quæ quidem de mensa regis quotidie illis pueris mittebantur ipse sumebat: & illis quæ dicta sunt ministrabat. At illi dum & aīæ eorum propter hoc eēt limpida & ad doctrinas euetæ corporaque eorum ad laborē acta consisterēt: non enim aut animas hebetes habebant: & pro ciboque uarieta te cōfusas: aut corpora per eas epulas molliora: omnes uelociter didicere doctrinas quæcunque & apud

barbaros erant: & apud Chaldaeos praecipue tamen Daniel sapientia erat idoneus: & ad somniorum interpretationes expertus: eiq; reuelabat aperte diuinitas. Igitur post annum secundum aegyptiacae uastationis: rex Nabuchodonosor uidit somnium ualde mirabile: cuius explanationem ipse ei per somnium deus aperuit. Quam dum euigilauit oblitus mox Chaldaeos uocauit & magos: atq; diuinos: seque uidisse se dixit somnium & expositionem eius: & haec simul oblitum: iussitq; ut diceret & somnium: & quid significare uideret. Illis uero dicentibus hoc inuenire esse hominibus impossibile: sed si uisionem exponeret: somni explanationem ab eis audiret: interminatus est eis mortem: nisi somnium ediceret. Et dum fateretur non posse quod uidebat fieri ois una praecipit occidi. Daniel autem audiens: quia omnes sapientes rex iussisset interim: inter quos & ipse cum suis cognatis periculo subiaceret: accessit ad quendam Ariochi cui fuerat praecipatus commissus super regis armigeros: eumque rogauit: ut ei causam ediceret: pro qua rex omnes sapientes & chaldaeos: & magos iussisset occidi: & dum de somnio cognouisset: & quia iussisset rex indicari sibi quam uiderat uisionem: quod dum non potuissent facere: ad suum interitum prouocassent regem rogauit Ariochim: ut ingressus ad regem: unam noctem peteret: ut a magorum necesse se retineret: sperare dicens: quod ea nocte supplicans deo: somnium: regis agnosceret. Ariochis uero nunciavit regi indutias quas poposcerat Daniel. Tunc ille puer cum suis cognatis ad habitaculum proprium ueniens: tota nocte rogauit deum: ut ei somnium indicaret ne magi: & chaldaei: & iter eos & illi periret: sed ut eos potius ab ira regis eriperet: atq; ostenderet uisionem: quam rex reuelata sibi nocte praeterita noscebat oblitus. Deus autem misericordiam habens illorum qui periculo subiacebant: simul & Danielis: & somnium ei & modum eius explanationis innotuit: ut ab eo rex esset qui significaret cognoscere: Daniel ergo a deo sibi reuelata cognoscens gauisus surrexit & hoc fratribus indicans: illos quidem quae de uita iam desperauerant: & parati uidebantur ad mortem ad securitatem & spem uitae reduxit: deo autem gratias praecipuas egit: quae misericordiam eorum aetatis habuisset. Facto quoque die uenit ad Ariochim: petens: ut eum introducere deberet ad regem: ac dicens: debere se somnium quod uiderat transacta nocte narrare. Ingressus igitur ad regem Daniel: hoc primo poposcit: ne sapientior putaretur aliis chaldaeis & magis: quia dum illi somnium nequaquam inuenire potuissent: ipse indicaturus accederet: quando non experimento humano nec quia maiori studio mente propria laborasset ut hoc sciret. sed miseratus inquit deus omnium qui in mortis uidebantur periculo constituti: & mei: simul & qui eiusdem sunt gentis: somnium & eius explanationem mihi aperuit. Non enim minus pro illis quam pro nobis ipsi uita termino te iubente multatis sollicitus eram: dum utique iniuste uiros bonos & optimos morti praeeperas: quos nihil quod sit humanae sapientiae praecipisti facere: sed quod dei solius esset ab eis exigere uoluisti. Tibi itaque cogitanti qui possent mundi totius principatum tenere: uolens deus regnaturus ostendere: huiusmodi somnium reuelauit. Vidisti enim statuam ualde proceram: cuius caput quidem erat aureum: humeri & brachia argentea: uenter autem & femora aerea: crura pedesque ferrei. Deinde uidisti lapidem de monte abruptum cecidisse super statuam: eaque prostrata: contriuisse totam: & nullam eius partem integram reliquisse: auro & argento: & es: plus farina contritum: & spiritum uehementer flante direptum: atque dispersum: lapidem uero creuisse tantum: ita: ut ois terra ab eo uideret impleri. Somnium itaque quod uidisti hoc est: cuius interpretatio hunc habet modum. Caput quidem aureum te significat: & qui ante te in gente babylonica regnauerunt. Duae inquit manus & humeri indicant: quod a duobus regibus uester possit destrui principatus. Illos denuo alter quidem ab occidente erit destructurus imperium: similis aerae cuius rursus regnum cessare facit: qui ferro uidet equalis: tenebitque ois: quia ferri natura est robustior auro & argento simul & aere. Significauit quidem & de lapide regi: quod mihi non placuit indicare: sed praeterita quae sunt iam facta describere: non futura tractare. Siquis autem integritate desiderans uult haec perscrutari: & de incertis utrum fiant studet agnoscere: festinet librum legere Danielis: quem inueniet inter litteras esse diuinas. Rex itaque Nabuchodonosor haec audiens & somnium suum agnoscens: obstupuit ingenium Danielis: & procidens in faciem eo modo quo deus adoratur salutauit Danielem: eique sacrificari quasi deo praecipit. Cui etiam proprii dei imposuit nomen: & curatorem totius regni esse constituit: cum cognatis suis: qui per inuidiam & dolum pericula sustinuerunt & regem ex hominum causa offendisse uidebantur. Interea rex dum fecisset statuam auream: altitudine sexaginta cubitorum: latitudine sex: & eam statuisset in maximo campo Babyloniae: dedicaturus eam: conuocauit ex omni terra cui praerant principes uniuersos eis primo praecipiens: ut dum audirent tubae sonum: prostrati statuam pariter adorarent qui uero hoc non facerent: eos in ignis caminum interminatus esse mittendos. Oibus ergo post tubae sonum adorantibus simulacrum: Daniel & cognati eius minime hoc fecisse dicunt: nolentes utique leges praeruaricate paternas. Qui dum uincti fuissent repete: & in ignem missi inopinabiliter diuina providentia liberati: mortis pericula fugerunt. Non enim contigit eos ignis. Reor itaque eo quod nihil iniuste fecissent in caminum missi: non sunt ab igne contacti: & facta est flammam natura debilior: habens in se dei ministros quae corpora esse talia praeparauit: ut non potuissent ab igne consumi. Hoc ergo factum ostendit eos apud regem iustos atque religiosos: pro quo habebant ab eo in honore praecipuo. Post paululum uero tempus denuo uidit in somnis rex aliam uisionem: quia casurus de regno cum bestiis esset habitaturus & cum degisset hoc modo annis septem in deserto: reciperet denuo principatum. Hoc cum uidisset somnium magos denuo conuocauit: eisque referens quod uiderat: interpretationem congruam exigebat. Et

aliorum quidem nemo potuit uirtutem somnii cōprehendere neq; rem manifestare: daniel uero solus & hoc exposuit: & sicut ei prædixerat: ita prouenit. Nam cū habitasset p̄dictum tēpus i heremore & nullus septem annorū spatio ad regnū ausus esset accedere: supplicans deo ut regnū reciperet: de nouo reuersus ad illud est. Nullus igitur culpet me eo q̄ ita narrauerim singula sicut in antiq; libris inueniunt scripta. Nam ipso historiæ meæ principio pp̄ eos qui q̄stiones faciunt: ut in aliquo culpam nitunt: astruxi dicēs trāslatūge me libros hæbraicos in eloquiū Græcū: & hos uolētibus apire neq; aduicere ipse aliqd seorsum: neq; subtrahere me p̄mittens. Porro Nabuchodonosor dum uixisset annis quadraginta defunctus est: uir industrius: & priore regum ualde fœlicior. Meminit huius actū & Berosus in libro tertio historiæ chaldæorum: ita dicēs. Audiēs autē eius pater Nabuchodonosor quia satrapa qui constitutus fuerat in Aegypto & locis syriæ inferioris & Phœnicis: recessisset ab eo: cum ipse iam fatigati non posset: cōmittens filio Nabuchodonosor iuueni quādā partem exercitus: misit aduersus eū. Nabuchodonosor autē filius congressus aduersus eū qui ab eius patre recesserat: facta dimicatione & eum uicit: & prouinciam ex isto principio suo subiugauit imperio.

Regum babilonicorum inuicem successio: & per mortem ablatio regni Babilonici sub Balthazare per Cyrum & darium subuersio.

CAP. XIII.

EO itaq; tempore cōtiguit: ut pater eius Nabuchodonosor egrotaret i Babilone ciuitate & a uita recederet: qui regnauit annis uiginti & unum. Nabuchodonosor filius non post multū ipsi mortē patris agnoscens: & disponens causas Aegypti reliquaq; prouinciam: & captiuos eius & phœnicū: & Syrorū: & gentium Aegyptiorum: & præcipiens principibus quibusdā amicis: ut cū magna uirtute & oī utilitate ad Babiloniā cuncta deferret: ipse cū paucis p̄ desertum uenit ad Babiloniā & potitus regē q̄ gubernabatur tūc a Chaldæis a quodā uiro optio sibi met reseruantis totius regni p̄ni dñs est effectus. Captiuos autē ueniētibus habitationē cōstituit in locis oportunissimis Babiloniæ ciuitatis: ipse uero de diuitiis quas acceperat de manibus hostiū & tēplum Belis & reliqua largissime nimis ornauit: & antiq; ciuitati alia quoq; cōtulit: & prisca repauit: ita ut nequaq; obsidētes ualerēt fluuiū cōuerrere: & ciuitati aliquo mō puallere: erexitq; tres porticus intrinsecus: & tres extrinsecus de latere cocto: decēterq; muniēs eas & exornas ualde magnifice: p̄nis quoq; regalibus alia p̄xie regalia fabricatus ē: quoq; spacia: & reliq; pulchritudinē dicere credo supuacū. Verūtamē hoc sciendū: q̄a dum essent hæc magna & nimis eximia: diebus tñ. xv. consumata sūt. In istis uero regalibus lapides posuit: quoq; similitudo erat instar mōtis: & plantauit diuersas arbores: fecitq; hortū qd̄ suspēnsile dicebat: eo q̄ uxor eius positionem regionis propriæ uidere desiderauerat quæ nutrita fuerat in locis Mediæ. Hic itaq; meminit etiam megasthenes in quarto indico: libro: ubi nitit̄ approbare hūc regē fortitudine & actū magnitudine herculē trāscendisse. dicit autē eū uastasse libyæ ciuitatē: & Hiberiā. Sed etiā diocles in secundo Persiarum libro meminit huius regis: & Philostratus in iudicis & Phœnicis historiis dicit: quia iste rex obsedit Tyrum annis tribus & decem mensibus: eū illo tpe Tyro regnaret loathabules. Hoc mō ergo diuersi scriptores huius regis fecere memoriam. Post mortem uero Nabuchodonosor Amilmadapacus qui & Abimatadocus filius eius suscepit regnū: & Hierosolymitarū regem Iechoniam qui & Ioachim soluit a uinculis: eūq; inter amicos necessarios habuit: & multa ei dona concessit: fecitq; eum in Babilonia inter reges haberi. Nam pater eius fidem non seruauerat Iechoniæ: qui se utique cum uxoribus & filiis & omni cognatione sponte tradiderat pro ciuitate: ne sicut prædiximus obsessione capta uastaret. Moriente uero Amilmadapaco post annos octo & decem sui regni. Egrestatus filius eius tenuit principatum. xl. annis. Eo quoq; mortuo: ad eius filiū Labosordachom peruenit imperium. Quod dum nouem mensibus habuisset: regnū eo defuncto transit ad Balthazar qui Nabobar nuncupat. Contra hunc itaq; regē casti ametati sunt Cyrus Persarū rex & darius Medorū. Qui dum obsiderent eū in Babilonia: mirabile quoddā p̄ ligium cōtigisse dinoscitur. Iacebat nāq; cœnans in domo maxima & conuiuis regalibus oportuna cū suis cōcubinis pariter & amicis placuitq; ei: ut de proprio templo uasa dei deportarentur: quæ hierosolymis dep̄datus Nabuchodonosor: usus quidem eis nō fuerat: sed in templo suo dicauerat. At ille superbia ductus est: ut eis uteretur ad pocula: & hoc modo blasphemaret in deo. Tunc itaq; uidit de muro uenientem manū: & in pariete quasdā syllabas scribētem. Qua uisione turbatus cōuocauit magos atq; Chaldæos: & oē genus similitum qd̄ inter barbaros somnia & hmōi signa discernere præualebant: ut ei q̄ fuerant scripta manifestarent. Cūq; magi nihil penitus inuenire neq; intelligere se posse dicerent in angustia rex constitutus: & multa tristitia propter hanc sic inopinabilem causam: in oī prouincia prædicari fecit ut qui litteras illas & quæ per eas significarent posset exponere: ei torquē aureā: uestemq; dari purpuream sicut regibus Chaldæis mos erat uti: & tertiā partē ei sui pariter principatus offerret. Quo facto: dum multi magni concurrerent: ut propositam munificentiam regis haberent: inuentionem aut significationem litterarum nequaq; inuenire poterant. dumq; regem uideret in anxietate sua auia constitutum. cœpit eum confortare ac dicere: eo q̄ esset quidam de iudæa captiuus: ex eorum genere quos deduxerat Nabuchodonosor cum Hierosolymā deuastasset: cui nomē erat daniel: uir sapiens & argutus: ut possit res inuenire difficiles: & quæ soli deo nota uiderent: qui etiā Nabuchodonosor regi

cum nullus alter potuisset dicere quibus egebat: ad agnitionis lumen adduxerat quod querebat adiciens: ut eum euocaret & peteret: quatenus de litteris eo narrante cognosceret: quod nullus poterat inuenire: si tiste aliquod signum significaret a deo. Hæc audiens Balthazar: Daniel ad se uenire præcepit. Cui cum dictum fuisset de eo: eiusque sapia: quia sanctus ei spūs inesset: & solus inuenire posset quod alii nec mente conceperant: poscebat: ut ei quæ scripta fuerant & quæ significare poterant indicaret. Quod si faceret: purpura uestiendum: & torquem auream circa collum eius dādā eē promissit: in super ei & tertiam partem regni pro honore sapiæ conferendam ut ex eis in signis uidentibus appareret. Quo facto: Daniel dona quidem eū retinere apud se dixit: sapiētiam namque & diuinitatē sine suffragiis semper existere: & gratis prodesse querentibus: ea uero quæ scripta uidebant ei significatur se esse promissit: dicēs: hæc eius uitæ indicare subuersionē: eo quod neque ex his ex quibus parēs eius propter iniurias dei fuerat castigatus: ille didicit eē prius & nihil ultra humanam cogitare naturam: quā & Nabuchodonosor mutatus in bestiam propter ea quæ impie gesserat: post multas preces ac supplicationes miām potuit promereri: & ad humanam redire conuersionē: ac regna pristina reparare: quod propter hæc solum deum omnē habere uirtutē & humano generi prouidere donec aduixit asseruit. Tu inquit obliuionē horum habēs multumque diuinitati blasphemans: in eius uasis una cum tuis concubinis tibi ministrari fecisti. Quæ uidens deus & iratus: per ea quæ scripta sūt pronunciauit: quod tibi terminus sit futurus. Illæ uero litteræ designabāt hæc. Mane quod latina lingua significare potest numerum: quia uitæ inquit tuæ deus tēpus: & regni dinumerauit: & paruū tibi superesse decreuit. **Techel** & idem hoc significat pondus. Apponderans inquit deus tuæ uitæ tēpus: iā illud declinare pronunciat. **Phares** sed & hoc fragmentum significat lingua romana. **Frangit** inquit deus regnum tuum: & **Medis** illud persisque distribuit. **Cunq;** Daniel hæc indicans: dixisset quod fuerat in pariete conscripta Balthasar equidem regiam tristitiam quæli poterat pro tantæ calamitates significatione prouenire detinuit: non tamen prophetæ quasi malæ re: indici dona quæ promiserat denegauit: sed cū etiam concessit: cogitans: quia illa quidem pro quibus darent propria eius: & non prophetantis essent: illi uero qui hæc uere discreuerat uir bonū dicebat simū & iustū. Igitur non post multū tēporis & ipse est captus: & ciuitas Cyro Persarū regi aduersus cū fortissime dimicanti tradita. Balthasar enī is est sub quo capi contigit **Babyloniā**: cū regnasset iam decē & septē annis: nepos Nabuchodonosor regis: cui talem fuisse terminū pcepimus. **Darius** autē **Astyagis** filius: qui **Babyloniæ** principū destruxit cū Cyro cognato suo: annū habebat sexagesimū secundū: cū **Babylon** fuisset inuala: qui tamen alio nocte uocabat a græcis: qui quæ Danielē prophetā sumēs ad se in mediā duxit: & oī honore eū celebrauit: eratque unus inter tres Satrapas quos **Darius** super trecentos sexaginta Satrapas instituerat.

Daniel sub Dario in lacum leonum immissio: sed nulla lesio honor & claritas Daniel & prophetiæ eius. CAP. XIII.

Daniel itaque dū esset apud **Darium** in honore præcipuus: ita: ut quæ soli cuncta uideretur esse commissa: inuidiæ apud cæteros crimine laborabāt. Mordent enī: qui quosdā apud principes plusque se ualere conspiciunt. Et dū quererēt occasionē: & derogationis fomites: uidentes eū apud **Dariū** esse probabilē nullam inueniebāt causam. Nam dū esset & super thesauros & omne suffragiū oblatum a quocunq; despiceret: cui turpe uidebat aliquid etiam pro bonis rebus accipere nullam criminis cām accusatores inuenire faciebat. Illi uero cum nihil haberent quod contra **Danielem** dicentes: regio eum possent honore priuare: alium quesuere modū quo eum minorem apud gratiam regis ostenderent. Videntes namque eum tertio in die orantem ad deum: occasionem se inuenisse putauerunt: per quam perderēt: **Danielem**. Et uenientes ad **Darium** nunciauerunt ei: quia satrapis & eius principibus placuisset: ut triginta diebus populus requiesceret: quatenus neque ipsum aliquis neque deos eorum adiret: similiter nec exoraret: & horum si quis sententiam transcederet in lacum leonum periturus includeretur. Rex autem eorum nequitiam non intendentes: nec hæc quoque contra **Danielem** arbitratus facta molimina: dixit placere sibi quæ ab eis decreta uidebantur: & eorum sententiam confirmare promissit: proposuitque decretum in populo: quod satrapum placita designabant. Et cæteri quidem iussa custodientes ne transcederent quæ præcepta uidebantur a rege quiescebant: **Danieli** uero nulla fuit in istis cura: sed ut erat solitus: stans deum cunctis inspiciētibus adorabat. Satrapæ occasione sumpta: quam contra **Danielem** inuenire querebant: mox uenerunt ad regem accusantes tanquam solus **Daniel** eius præcepta transcederet: quia dum nullus alter apud eos orare præsumeret: quod non quod propter impietate: sed propter custodiam fieret præcepto: ille contēnens præcepta: ad suum oraret deū. Credētes etenim: quia propter magnū fauorē quo eū **Darius** diligebat: etiam illoꝝ decreta contēnens **Danieli** ueniam daret: in hoc potius habētes inuidiā: magis instabant: & ad nullā mansuetudinē recedebāt: sed eū secundū legē datā in lacū leonū præciendū esse poscebant. Sperans autē **Darius** quia eū eriperet deus: & nihil a bestiis sustineret aduersum: consolabatur eū ut fortiter ferret euentū. Rex itaque dū fuisset in lacū missus **Daniel**: signato lapide: qui pro ianuis in eius positus erat ore discessit: & incœnatus totā noctē duxit insonē: mestus & pro **Daniele** nimis afflictus. Die uero facto: surgēs uenit ad lacum & inueniens eū sanū: signaculū quo lapidem obsignauerat aperit: clamauit uoce magna **Daniel**: requirens si sanus eēt. Quo respondente

regi: quia nihil passus fuisset malis: iussit eum repente de lacu protrahi bestiis. Inimici ergo uidentes nihil mali pertulisse Daniel: dicebant regi: non eum diuina prouidentia custoditum: sed faciatos leones corpus eius contingere noluisse. Ille uero eorum nequitiam uidens: iussit leonibus multas carnes apponi: eisque faciatos inimicos Danielis in lacum precepit immitti: ut si reuera per facietatem ad eos: minime leones accederent: hoc apte cognosceret. Quo facto & satrapis in lacum depositis: Dario manifestatum est: quia diuinitas salutauerit Daniele. Leones. n. nulli eorum penitus pepererunt: sed omnes propter discernerunt: quasi rabida fame pleni: & nulla cibi copia recreati. Arbitror. n. quia non fuerunt ad hoc fame uocati leones: qui utique paulo ante uidebant carnium abundantiam faciatos: sed hominum nequitia etiam irrationabilibus erat animalibus manifesta: simul & quia dei uoluntate uocabantur ad poenam. Peremptis itaque hoc modo Daniel inimicis: rex clarius quam actum fuerat diulgauit in omni uicinia: laudans deum quem Daniel colebat: eumque uerum & omnipotentem asserens esse solum. Habuit autem et Daniel in honore preclaro: principem eum suorum faciens amicorum. Cum ergo Daniel sic esset: insignis & clarus: eo quod religiosus existeret: edificauit in ecbathanis Mediae mausoleum ualde preclarum: & mirabiliter nimis instructum: quod eodem modo manet hactenus & uidentibus creditur nunc edificatum: ita ut ea die que conspicitur putetur esse constructum. Sic eius pulchritudo noua uidetur: & solida: nullaque senectute tam magni temporis longauitate confecta: cum eadem edificia que ubi homines spaciuntur: & ad uetustatem ueniunt: & sua fortitudine longauitate careant: ac proprii decoris amissione marcescant. Hactenus enim sepeliuntur ibi Medorum reges atque Persarum pater & Parthorum: & cui haec cura committitur: sacerdos est Iudaeorum: & hoc fit usque ad presentem tempus: Dignum est. n. de Daniele dici quod maxime quilibet audiens debeat admirari. Qui dum mirabiliter & quasi uno quodam loco maximo positus omnia prophetasset: & uitae suae tempore apud reges & plebem in honore fuit: & gloriam & memoriam possidens sempiternam. Omnes itaque libri quoscunque conscribens dereliquit: legunt hactenus apud nos & ex his credimus: quia Danieli loquebatur deus. Non solum enim futura sicut alii quoque prophetae praedixit etiam sed tempus definiuit: quo haec necesse sit adimpleri. Prophetis namque prioribus mala praedictibus. & propterea a regibus & populo non bene susceptis: Daniel bonarum rerum propheta fuit apud eos: & propter famam rerum quas praedicebat: fauorem uidebat habere cunctorum: per euentum uero carere ueracius acquirebat dictorum fidem & opinionem diuinitatis habebat in populo. Reliquum. n. nobis ex his quae conscripsit: unde integritas eius prophetiae: & nulla mutatio possit agnosci. Ait. n. quia cum esset in Susis in metropoli Persidarum: cum suis sodalibus exiit in campum: & repente terremoto facto: relictus sit solus: aicis eius per diuersa diffugientibus: conturbatusque in faciem super ambas ceciderit manus. Tum quodam tempore gente eum: & inter haec ut surgeret imperante: quatenus ea quae erant post multas generationes ciuibus euentura conspiceret: dum surrexit ostentum sibi dixit arietem magnum multa quidem cornua habentem: nouissimum uero eorum praecelsum: deinde respexisse quidem ad occidentem: & uidisse hircum exinde ferri per aetere: congressumque arietem: & eum secundo cornibus impetu prostrauisse in terram: & undique conculcasse deinde se uidisse hircum de fronte cornu maximum produxisse: quo facto: orta ex eo loco cornua quattuor: & ad uentos singulos esse conuersa: inter quae aliud puulum ortum fuisse conscripsit. Quod dum cresceret dicebat deus quod haec monstrabat: hoc expugnaturus fore eius gentem: & ciuitatem fortiter esse capturum: templumque concrematurus: & sacrificia fieri prohibiturus diebus mille: ducetis: & sexaginta sex. Haec quidem in campo qui est in Susis Daniel se uidisse conscripsit: & tali modo deum sibi hanc aperuisse uisionem exposuit: arietem quidem regnum Persarum & Medorum significare dicens: cornua eos que regnaturi forent: nouissimum uero cornu significare dicens ultimum regem: & hunc diuitis & gloria priorum esse principem. Hircum autem significare narrabat: quia aliquis de Graecis regnaturus esset: qui secundo congressus aduersus Persam: eum bello deuinceret: & omnem gloriam eius principatus auferret: & maximo cornu quod erat in hirci fronte primum significari regem & ortum quattuor cornuorum illo cadente: qui ad quattuor partes terrae uidebat aspiceret: successionem uniuscuiusque post obitum primi regis dixit annunciare: & diuisionem regni inter eos esse faciendam: dum ille prior nec filios: nec cognatos habiturus esset: multisque annis in terrae orbe esset regnaturus: & ex eis quendam oriri regem: & expugnaturus gentem eius: & leges atque conuersationem panter ablaturus: & templum deprecaturus: & sacrificia celebrare: tribus annis esse prohibiturus. Et haec utique gens nostra sustinuit per Antiochum qui appellatus est Epiphanes: hoc est preclarus: sicut uidit Daniel & ante multos conscripsit: quod omnia illi deo sibi monstrante conscribens reliquit: uti legentes & quae iam prouenire considerantes: credant in honore diuino fuisse Daniele: & per haec quae sunt ita uerissima epicureos errare cognoscant: qui & prouidentiam uitae negant: & deum res humanas curare non existimant: neque ab aetate incorruptibilis substantia pro stabilitate cunctorum gubernari iudicant uniuersa: sed hunc mundum sine rectore: & sine cura aliqua ferre sponte confirmant. Quae si ita sunt sine praesule: sicut naues gubernatoribus desolatas uentorum uiolentia submergi conspiciunt: aut currus sine agitatore confringi: ita & mundus sine prouidentiae regimine olim potuit deiici & prope quassatus. Ego itaque Daniel dicta haec respiciens: ualde perterritus a uera opinione recedere eos qui nullam prouidentiam humanarum rerum dicunt: habere deum. Non enim si haec sponte gererentur secundum illius prophetiam omnia prouenire conspiceremus. Ego siquidem ut de his inueni & legi: ita conscripsi. Si quis autem uult opinionem aliam sequi: ciuimen pro diuersa sententia non habebit.

Aec continentur in undecimo libro Iosephi hystoriae antiquitatis iudaicae.

Qualiter Cyrus persae rex iudaeos a Babylonia ad propriam redire terram: & templū reaedificare praecipit: dans eis pecunias. CAP. i.

Quo phibuerūt eos praesides regis templū reaedificare impediētes. CAP. ii.

Qualiter defuncto Cyro filius eius Cambyses accipiens regnum interdixit omnino Iudaeis templum reconstruere. CAP. iii.

Quia Darius rex persae Hystaspis filius honorauit gēte Iudeorū: & tēplū ei' edificauit. CAP. iiii.

Quia post ipsum filius eius Xerxes familiariter Iudaeos tractauit. CAP. v.

Quo regnante Artaxerxes: gens Iudaica pene cūcta deleta est. CAP. vi.

Qualiter Vagosus dux Artaxerxis iunioris multa ī iudeos iniuriosa misit. CAP. vii.

Quāta iudeis rex macedonum Alexander bona fecit: postq̄ Iudaeam obtinuit. CAP. viii.

Cōtinet hic liber tempus ānoꝝ ducētoꝝ quinquagintatriū: mensium quinq̄.

Incipit liber undecimus antiquitatum.

Qualiter Cyrus persae rex Iudaeos a Babylonia ad ppriā redire terrā: & tēplū reaedificare p̄cepit: dans eis pecunias. CAP. I.

Rimo imperii āno regis persae Cyri. Qui septuagesimus concurrebat: ex die quo nostrū populū contigit ex propriis finibus ad Babyloniam migrare: miseratus ē captiuitatis deus: & illius calamitatis infelicium iudeorū: & sicut p̄ Hieremiam prophetam ante p̄dixerat q̄ ciuitas euerteret: postq̄ seruiērūt Nabuchodonosor: & nepotibus eius: & hāc sustinuerunt seruitutē p̄ annos fere septuaginta: rursus eos ad propriam restituit terram: & tēplū reaedificare: & p̄terita frui foelicitate decreuit. Cōcitās igit̄ animum Cyri: fecit eū p̄ omnē asiam scribere. Cyrus rex hāc dicit. Quo me maximus orbis terrae deus regē constituit: credo hūc eē quē genus israhelī adorat. Is. n. & meum p̄dixit nomē p̄ prophetas: quo tēplū eius edificaturus eēm in Hierosolymis in terra Iudaea. Hāc aut̄ cognouerat Cyrus legēs librū quē inter suas p̄dicationes Esaias re-

liquerat ante ducentēsimū & decimū annū. Sic enim in archano p̄dicauerat dixisse deū. Quo uolo Cyrum quē multarū & magnarū gentiū regē constitui mittere populū meū ad propriam terram: & tēplū mihi construere. Hāc Esaias p̄dicauerat: ante ānos cētū. xl. destructiōis tēpli. Quā dū legeret Cyrus: & miraret nomē dñi impetus eū qdā accepit: ut magnificam scripturam impleret. Cōuocās at̄ clarissimos Iudaeorū: q̄ Babylōe hītabāt: dixit se concedere ad propriam Iudaeos remeare puinciā & ciuitatē Hierosolymā: & tēplū dei recōstruere se eos. s. adiuuāte. Tūc scripsit suis ducibus illius terrae uicinis: ut aurū cōferrēt & argētū ad tēpli renouationē: insup ad imolādū pecora. Hāc Cyrus cū Israhelitis dixisset: egressi duarū tribuū p̄cipes: Iudae ac Benjamin: una cum leuitis & sacerdotibus: ad Hierosolymam puenerunt. Multi uero residerūt Babyloniae: mini me passi possessiones suas reliquere. Quo dum uenissent: omnes amici regis adiuuabant eos: & conferebāt ad tēpli renouationē alii aurū: alii argentum: quidam aut̄ & equos: ac iumētōꝝ multitudinē: & uora deo reddebāt: & cōstitutas secūdum ueterē consuetudinem imolationes celebrabant: tanq̄ recreatā & antiquā religionis consuetudinem rediuiam. Transmisit et̄ Cyrus uasa dei: q̄ auferens a tēplo Nabuchodonosor ad Babyloniam usq̄ portauerat. Quā reuehenda tradidit Mitridati custodi suoꝝ thesauroꝝ: praecipiens ea dari seruāda Abassaro: donec tēplū redificaret: p̄fecto aut̄ eo: traderet sacerdotibus & p̄cipibus uulgi reponenda in tēplo: Direxit etiam epistolam rex Cyrus assyriae satrapis: hāc continēt. Rex Cyrus Sisinnio. & Satrabanae salutē. Iudaeos terram meā inhabitantes q̄ uoluerunt ad suā patriā redire: p̄misi: & ciuitatē renouare tēplūq̄ dei in Hierosolyma rursus edificare in eodē loco in quo prius fuerat constitutū. Misi aut̄ & Mitridatē pecuniarū mearū custodē: & Zorobabel principē iudaeorū: ut fundamenta restituant: tēplūq̄ recōdant. Cuius altitudo sit cubitoꝝ sexaginta: eorūdē & latitudo & faciant tres parietes lapideos ex lapide polito: & unū parietē lignēū ex materiis ipsius prouinciae: similiter & altare: sup quod immolēt deo. Sumptus uero de meis in his oibus uolo fieri. Transmisi etiam uasa quae de tēplo rex Nabuchodonosor abstulerat: tradēs ea Mitridati pecuniarū custodi: & Zorobabel principi Iudaeorū: quatenus ea ad Hierosolymam reportēt: & tēplo dei restituant. Quorū numerus est tantus: Refrigeratoria aurea. l. argentea. lx. situlae aureae. l. argenteae quīgētā libatoria aurea triginta: argentea duo milia: paterae aureae quadraginta: argenteae quadringentae: & uasa alia maxima mille. Cōcedo etiam eis honorē quo potiebant̄ pentes eorū: praeterea p̄ iumētis: & uino: & oleo: dragmas ducētas: qnq̄ milia qngētās: & ad similiam tritici: uiginti qnq̄ milia: quīgētās artabas: quae iubeo p̄beri de tributis Samariae faciantq̄ ei imolationes in Hierosolymis sacerdotes secūdū leges Mosaycas: & offerētēs supplicēt deo p̄ salute regis & generis eius: ut regnū Persae p̄maneat. Eos uero q̄ hāc cōtēpserūt uel infirmauerūt: iubeo crucifigi substātiarūq̄ eorū eē regales. Et epistola qdē hāc hūit. Hi at̄ q̄ ex captiuitate ad Hierosolymā cōuenerūt: fuerūt milia q̄draginta duo: q̄drigēti: sexagita Quo phibuerūt eos p̄sides regis: tēplū reaedificare ipediētes. CAP. II.